

Myndigheters arbete med energi- effektivisering

Sammanställning och analys av arbetet
utifrån Förordning (2009:893) om energi-
effektiva åtgärder för myndigheter under
perioden 2010–2014

ER 2014:26

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas via
www.energimyndigheten.se
Orderfax: 08-505 933 99
e-post: energimyndigheten@cm.se

© Statens energimyndighet

ER 2014:26

ISSN 1403-1892

Förord

Sedan år 2010 har Energimyndigheten ansvaret för administration och samordning av arbetet med förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter. Enligt förordningen ska myndigheterna välja att arbeta med minst två av sex åtgärder. De myndigheter som är berörda av förordningen ska årligen redovisa sin energianvändning och resultatet av de åtgärder de har valt att arbeta med till Energimyndigheten. I och med att energitjänstedirektivet, som förordningen bygger på, nu ersatts med energieffektiviseringsdirektivet är det läge att sammanfatta det arbete som skett kopplat till förordningen. Vilket görs i denna rapport.

Rapporten utgör redovisningen av det uppdrag Energimyndigheten har fått i ett tillägg till regleringsbrevet för 2014:

”Redovisa hur myndigheten har arbetat med att informera och vägleda statliga myndigheter i deras arbete för ökad energieffektivitet.”

I rapporten sammanställs arbetet från de fyra åren utifrån vad som framkommit i olika utredningar kopplat till arbetet och Energimyndighetens erfarenheter av arbetet. Utöver detta har KanEnergi på uppdrag av Energimyndigheten gjort en kompletterande intervjustudie.

Rapporten sammanfattas i slutet med ett antal rekommendationer att ta med sig in i det kommande arbetet med myndigheterna enligt energieffektiviseringsdirektivet.

Denna rapport har sammanställts av Marie Rosenqvist, samordnare för arbetet med Energieffektiva myndigheter.

Eskilstuna november 2014

Anita Aspegren

Avdelningschef

Avdelningen för energieffektivisering

Marie Rosenqvist

Samordnare

Avdelningen för energieffektivisering

Innehåll

1	Sammanfattning	5
1.1	Generella rekommendationer	6
1.2	Rekommendationer inför utformning av rapportering.....	6
1.3	Stödjande insatser	6
2	Bakgrund	7
2.1	Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter..	7
2.2	Metod och genomförande	8
3	Myndigheternas rapportering avseende 2013 års uppgifter	9
4	Myndigheters förutsättningar att arbeta med energieffektivisering	11
5	Genomförande av Energieffektiva myndigheter	13
5.1	Syfte för Energieffektiva myndigheter.....	13
5.2	Mål för Energieffektiva myndigheter.....	13
5.3	Arbetet med de sex åtgärderna.....	14
5.4	Stöd från Energimyndigheten	15
6	Samverkande aktörer	17
6.1	Konkurrensverket (f.d. Miljöstyrningsrådet)	17
6.2	Naturvårdsverket.....	17
7	Myndigheternas energieffektiviseringsarbete	19
7.1	Myndigheternas energikrav vid upphandlingar	19
7.2	Rapportering.....	20
8	Resultat och effekter av myndigheternas energieffektiviseringsarbete	23
8.1	Exempel på genomförda åtgärder	24
8.2	Effekter av programmet energieffektiva myndigheter	25
8.3	Hinder i myndigheternas energieffektiviseringsarbete	25

9	Rekommendationer för det fortsatta arbetet	27
9.1	Generella rekommendationer	27
9.2	Rekommendationer inför utformning av rapportering.....	27
9.3	Stödjande insatser	28
10	Referenser	31
11	Bilagor	33
11.1	Bilaga 1. Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter	33
11.2	Bilaga 2 – Myndigheter som lämnat in rapport för rapporteringsår 2014	35

1 Sammanfattning

Energimyndigheten har sedan 2010 samordnat arbetet med energieffektiva åtgärder inom den offentliga sektorn i Sverige. Denna rapport omfattar myndigheters arbete med energieffektivisering i enlighet med Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder i myndigheter¹. Förordningen definierar sex olika åtgärdsområden, varav myndigheterna skulle välja minst två. En årlig rapportering av arbetet med energieffektivisering har därefter gjorts till Energimyndigheten.

Energitjänstedirektivet har nu ersatts med Energieffektiviseringsdirektivet, vilket leder till förändringar i kraven på myndigheternas arbete med energieffektivisering. Denna rapport syftar till att

- sammanfatta arbetet och erfarenheterna från arbetet med Energieffektiva myndigheter under åren 2010–2014,
- redovisa hur Energimyndigheten har arbetat för att informera och vägleda statliga myndigheter i deras arbete för ökad energieffektivitet samt
- ta fram konkreta rekommendationer för det fortsatta energieffektiviseringsarbetet riktat mot myndigheterna, enligt det nya direktivet.

Rapporten är en sammanställning av flertalet olika utvärderingar som på olika sätt kopplar an till myndigheternas energieffektiviseringsarbete. Dessa har sedan kompletterats med en intervjustudie som KanEnergi har gjort på uppdrag av Energimyndigheten. I uppdraget ingick även att formulera konkreta rekommendationer inför det fortsatta arbetet.

I januari 2014 berördes uppskattningsvis 174 myndigheter av förordning 2009:893, av dessa har

- 149 myndigheter registrerat valda åtgärder hos Energimyndigheten,
- 143 myndigheter skickat in rapportering för 2013, och
- 138 myndigheter fått rapporteringen för 2013 godkänd.

Som ett sätt att sammanfatta arbetet med Energieffektiva myndigheter har en rad rekommendationer inför det kommande arbetet tagits fram. Dessa rekommendationer kan delas upp i tre kategorier: generella rekommendationer, rekommendationer inför utformning av rapportering och rekommendationer kring stödjande insatser.

¹ Se fullständig förordningstext i Bilaga 1.

1.1 Generella rekommendationer

Myndigheternas energieffektiviseringsarbete har kommit igång på ett bra sätt som en effekt av förordning (2009:893). Men på grund av att rapporteringen delvis går omlott med den rapportering som sker till Naturvårdsverket inom ramen för förordning (2009:907) om miljöledning i staten, har förordningen inte fått den effekt som förväntats. I och med implementeringen av Energieffektiviseringsdirektivet föreslås en hopslagning av rapporteringarna för att minska administrationen för de rapporterade myndigheterna.

När arbetet förändras bör målen och hur arbetet kommer följas upp att tydliggöras. De sex åtgärderna i energitjänstedirektivet som myndigheterna arbetat med har varit svåra för myndigheterna att arbeta utifrån. Myndigheter äger oftast inte sina fastigheter och avropar oftast från statliga ramavtal, vilket begränsar deras påverkansmöjlighet. Samarbetet mellan Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Konkurrensverket fördjupas också i och med det nya arbetet.

1.2 Rekommendationer inför utformning av rapportering

I och med att myndigheterna har varit tvungna att rapportera liknade uppgifter till både Energimyndigheten och Naturvårdsverket har många önskat att rapporteringarna slås ihop. Energimyndighetens rapporteringssystem har dessutom upplevts som svårhanterat, då det från början inte är gjort för rapporteringar. I samband med att förändringarna genomförs bör även rapporteringsfrågorna ses över för att höja kvalitén på de uppgifter som rapporteras in och för att i större utsträckning ge återkoppling på rapporteringen.

1.3 Stödjande insatser

De stödjande insatserna kan delas upp i två olika kategorier

Grundläggande insatser: Insatser som syftar till att stötta myndigheter att uppfylla lagkrav, innefattande bl.a. vägledningar, frågor och svar, tolkningar av förordningstexter m.m. Under kommande period bör fokus ligga på två områden: samarbete med fastighetsägare och energikrav vid avrop från ramavtal.

Utökade insatser: Insatser som syftar till att stötta myndigheter som vill arbeta mer aktivt med energieffektiviseringsarbetet och som vill vara en föregångare på området för andra myndigheter. Detta innefattar bl.a. nätverksarbete, projektutlysningar m.m. Exempelvis skulle myndigheter med stor energianvändning kunna ges extra stöd.

2 Bakgrund

Energimyndigheten har sedan 2010 ansvarat för administration och samordning av arbetet med Energieffektiva myndigheter utifrån förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter. Förordningen bygger på det så kallade Energitjänstedirektivet, som har ersatts av Energieffektiviseringsdirektivet (EED). I och med detta kommer arbetet att förändras.

Denna rapport syftar till att

- sammanfatta arbetet och erfarenheterna från arbetet med Energieffektiva myndigheter mellan åren 2010–2014,
- redovisa hur Energimyndigheten har arbetat för att informera och vägleda statliga myndigheter i deras arbete för ökad energieffektivitet samt
- ta fram konkreta rekommendationer för det fortsatta energieffektiviseringsarbetet mot myndigheterna enligt det nya direktivet.

2.1 Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter

Arbetet med Energieffektiva myndigheter har sin grund i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi, kallat Energitjänstedirektivet. I direktivet pekades offentlig sektor ut som föregångare i energieffektiviseringsarbetet.

Kraven i direktivet införlivades i svensk lagstiftning genom Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter, som trädde i kraft 2009.² Förordningen syftar till att bidra till en effektiv slutanvändning av energi i den offentliga sektorn i enlighet med direktivet. I förordningen åläggs domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen att genomföra energieffektiviseringsåtgärder, med undantag för:

- Myndigheter som har färre än 25 personer anställda.
- Myndigheter som endast tillfälligt hyr lokaler för sin verksamhet, eller
- Myndigheter som inte har regelbunden verksamhet.

Förordningen gäller Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt och Fortifikationsverket endast i den utsträckning en tillämpning inte står i motsättning till arten och huvudsyftet med deras verksamhet. Förordningen gäller inte för materiel som endast används för militära ändamål.

Kraven enligt förordningen riktar sig enbart till myndigheter, men avser även att påverka andra aktörer genom att myndigheter ställer krav på fastighetsägare/hyresvärdar samt leverantörer. Förhoppningen är att också andra aktörer ska inspireras av myndigheternas arbete.

² Se i Bilaga 1.

Myndigheterna ska enligt förordningen genomföra minst två av följande åtgärder:

1. utnyttja finansieringsinstrument för energibesparingar, däribland avtal om energiprestanda, där mätbara och förutbestämda energibesparingar ställs som krav,
2. köpa in utrustning på grundval av förteckningar som Statens energimyndighet tillhandahåller och som innehåller energieffektiva produktspecifikationer för olika kategorier av utrustning,
3. köpa in utrustning med effektiv energianvändning i alla lägen, även i viloläge,
4. byta ut eller modifiera befintlig utrustning med den utrustning som avses i 2 och 3,
5. utnyttja energibesiktningar och genomföra rekommendationerna i dessa, eller
6. köpa in eller hyra energieffektiva byggnader eller delar av dessa, eller vidta åtgärder för att göra byggnader som myndigheten redan äger eller hyr mer energieffektiva.

2.2 Metod och genomförande

Flera olika utredningar har direkt eller indirekt utvärderat arbetet inom Energieffektiva myndigheter. Utredningarna är gjorda både av externa aktörer och av Energimyndigheten. Resultaten från dessa utredningar utgör grunden för denna rapport. Följande rapporter har använts:

- Sammanställningar av tidigare års rapporteringar, 2011, 2012 samt 2013.
- Inventering och analys av hinder för energieffektivisering i offentliga organ – med fokus på offentliga inköp, årsbudgetar och redovisning (ER 2014:06)
- Uppföljning och analys av hur statliga myndigheter ställer energikrav vid upphandling. Oktober 2013, utförd av Markör Marknad och Kommunikation.
- Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel – En rapport till Näringsdepartementet. Utförd av Sweco. (Endast kap 2.1. om Energieffektiva myndigheter)
- Rapportering från Miljöstyrningsrådets projekt 33150-1 och 33150-2.
- Miljöanpassade inköp – Verktyg för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Publicerad av Naturvårdsverket, rapport nr 6591.
- Halvtidsutvärdering av Hylok, statliga Hyresgäster för energieffektivisering av Lokaler. 2012-10-09, utförd av Faugert & Co Utvärdering AB.

Dessa resultat har sedan kompletterats med ytterligare en intervjustudie på uppdrag av Energimyndigheten:

- *Myndigheters erfarenheter av arbetet med energieffektivisering* gjord av KanEnergi Sweden AB, juni 2014. Telefonintervjuer med 10 myndigheter. Utifrån dessa intervjuer och de rapporterna som konsulten tidigare tagit fram formulerades konkreta rekommendationer inför det fortsatta arbetet.

3 Myndigheternas rapportering avseende 2013 års uppgifter

I januari 2014 berördes uppskattningsvis 174 ³myndigheter av förordning 2009:893, av dessa har

- 149 myndigheter registrerat valda åtgärder hos Energimyndigheten,
- 143 myndigheter skickat in rapportering för 2013, och
- 138 myndigheter fått sin rapportering godkänd.

Energimyndigheten har valt att inte göra någon sammanställning av de uppgifter som myndigheterna lämnat 2014. Detta beror på att vid granskning av 2014 års rapporteringar framkom att kvalitén i de inrapporterade uppgifterna inte har förbättrats jämfört med tidigare år. Uppgifterna har tidigare år varit så pass bristfälliga att inte några generella slutsatser om myndigheternas energieffektiviseringsarbete har kunnat dras⁴

Rapporteringen 2014 avseende 2013 års uppgifter skedde, som en tillfällig lösning, via en Excel-mall istället för via rapporteringssystemet E-kanalen som tidigare år. Detta var en följd av att rapporteringssystemet E-kanalen inte fungerat på ett bra sätt, då systemet inte är anpassat för rapporteringsändamål. För att underlätta för rapporterade myndigheter och minska antalet frågor rörande rapporteringen valde Energimyndigheten att förenkla rapporteringen. En Excel-mall med frågorna skickades ut till myndigheterna som de fick fylla i och skicka tillbaka, senast den 21 februari. Responsen från de rapporterade myndigheterna har varit att rapporteringen förenklades avsevärt, vilket har sparat tid för både de rapporterade myndigheterna och Energimyndigheten. Energimyndigheten fick dock ett merarbete med registrering.

Myndigheterna rapporterade in i stort sett samma uppgifter som tidigare år. Utöver uppgifter om sin energianvändning rapporterade myndigheterna även in vilka åtgärder de arbetat med under 2013 och vilka de planerade att arbeta med under 2014. De uppmanades att ange resultaten i sparade kWh, men då många saknar möjlighet till detta fanns det även möjlighet att beskriva genomförda aktiviteter. Tidigare år har myndigheterna även uppskattat effekter för åtgärderna kommande år, detta togs bort i årets rapportering då myndigheterna haft mycket svårt att svara på denna fråga.

³ Exakt hur många myndigheter som berörs av kraven varierar utifrån de undantagen som framgår av förordningen.

⁴ För mer info se kapitel 7.

4 Myndigheters förutsättningar att arbeta med energieffektivisering

Den offentliga sektorns totala energianvändning är cirka 24 TWh, av detta utgör statliga myndigheter ca 2,6 TWh, det vill säga cirka en tiondel.⁵ Energianvändningen bland myndigheterna är dock väldigt ojämnt fördelad mellan de olika myndigheterna. De 20 procent (24 stycken) av myndigheterna som har störst energianvändning använder 83 procent av myndigheternas sammantagna energianvändning.⁶ Detta innebär att det finns många myndigheter med relativt låg energianvändning som har samma krav som de med hög energianvändning. Möjligheten att energieffektivisera eller utgöra ett gott exempel påverkas dock inte av detta.

Myndigheter särskiljer sig från övrig offentlig sektor på ett antal punkter, vilket påverkar deras sätt/möjligheter att arbeta med energieffektivisering.⁷

- *Myndigheter hyr ofta sina lokaler* och är därmed beroende av fastighetsägaren för att få till stånd energieffektivisering i fastigheterna. Myndigheter som hyr av fastighetsägare som arbetar mer aktivt med energiarbete har helt klart en fördel.
- *Myndigheter använder ofta sig av de statliga ramavtalen* vid sina upphandlingar vilket gör att de upplever svårigheter att ställa energikrav.⁸
- *Flera myndigheter har en stor geografisk spridning.* Dessa myndigheter har ofta en stor mängd olika hyresvärdar med ännu fler hyresavtal som omfattar myndighetens energianvändning på olika sätt. I vissa avtal ingår verksamhetselen andra inte, i vissa finns mätning av myndigheternas energianvändning i lokalerna och i andra ingår fastighetselen i hyran och räknas ut utifrån byggnadens totala energianvändning. Detta försvårar kontrollen och insamlandet av energistatistik, vilket resulterar i att de uppgifter som finns tillgängliga blir mycket osäkra.

⁵ Energimyndigheten, 2013. Myndigheters arbete med energieffektivisering.

⁶ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel.

⁷ Se även kap. 8.3.

⁸ Se även kap. 7.1.

5 Genomförande av Energieffektiva myndigheter

5.1 Syfte för Energieffektiva myndigheter

Syftet med arbetet med Energieffektiva myndigheter framgår av förordning (2009:893):

”... att bidra till en effektiv slutanvändning av energi i den offentliga sektorn...”

Ett sekundärt syfte som framgår av energitjänstedirektivet är att offentlig sektor ska vara föregångare i energieffektiviseringsarbetet.

Arbetet inom Energieffektiva myndigheter ska således verka för att minska offentlig sektors energianvändning och samtidigt föregå med gott exempel för övriga samhällssektorer gällande energieffektivisering. Arbetet syftar alltså inte till att åtgärda något marknadsmisslyckande.

Syftet med programmet bedöms av 57 procent av myndigheterna i stor eller mycket stor utsträckning vara tydligt, vilket får bedömmas som bra.⁹

5.2 Mål för Energieffektiva myndigheter

Inga särskilda mål har formulerats för arbetet med Energieffektiva myndigheter. Energimyndigheten har istället hänvisat till de internationella och nationella mål som arbetet bygger på. Utifrån kraven i förordningen framkommer att ett aktivitetsmål är att samtliga myndigheter som berörs av förordningen ska välja, genomföra och rapportera in minst två åtgärder. Detta mål har inte uppnåtts något av de år som programmet genomförts.¹⁰ Energimyndigheten har saknat sanktionsmöjligheter att vidta mot de myndigheter som inte fullföljt åtagandena enligt förordningen.

Resultatmål för hur mycket energi myndigheterna ska spara kan kopplas till det nationella målet att energianvändningen ska ha minskat med 20 procent till 2020. En omräkning av 2020-målet, med antagandena att myndigheter ska spara lika mycket som andra sektorer och att utvecklingen av måluppfyllelsen är linjär, så borde energieffektiviseringen efter år 2013 vara 8,3 procent i förhållande till 2008. I och med att offentlig sektor ska vara föregångare i sitt energieffektiviseringsarbete bör målet för offentlig sektor vara ännu högre än detta. Bristerna i de inrapporterade uppgifterna gör att det inte går att göra någon bedömning i relation till övergripande mål.

⁹ Ibid

¹⁰ Se även kapitel 7.

Avsaknaden av tydliga mål för programmet har även kommenterats av myndigheterna i Swecos utredning.

”Ett tydligare krav på resultat och ett mål i alla fall inom ett sifferspann skulle ge bättre resultat. Samt återkoppling på rapporteringen 2009:893 som i princip är obefintlig.”

”... eftersom det inte ställs några krav på resultat (endast krav att genomförda åtgärder ska redovisas) blir det förmodligen inte lika prioriterat för myndigheten att jobba med.”

5.3 Arbetet med de sex åtgärderna

Myndigheterna ska välja att arbeta med minst två av de sex åtgärder som beskrivs i förordningen. Åtgärderna kan delas in i två kategorier: åtgärder inom fastighet (åtgärd 1, 5 och 6) och åtgärder inom inköp/upphandling (åtgärd 2, 3 och 4). Ungefär hälften av myndigheterna har valt åtgärder inom både inköp/upphandling och byggnader.¹¹ En tredjedel har valt åtgärder enbart inom inköp/upphandling och ca en tiondel har valt åtgärder enbart inom fastighet.

30 procent av myndigheterna anser att åtgärderna i stor eller i mycket stor utsträckning är relevanta.¹² Nästan lika många (29 procent) anser att åtgärderna endast i liten utsträckning eller inte alls är relevanta. Det förklaras framförallt med att det är fastighetsägaren som har den stora möjligheten att påverka åtgärderna.

Åtgärderna upplevs av många myndigheter som svårtydda och svåra att arbeta efter. Energimyndigheten har därför tagit fram riktlinjer för åtgärderna för att tydliggöra vad de innebär. I riktlinjerna tydliggörs bland annat att åtgärd 2 och 3, utifrån svenska förhållanden, bedömts innebära samma sak. Trots detta är det svårt för myndigheterna att förstå vad de olika åtgärderna innebär och vilken typ av aktiviteter som kan genomföras under respektive åtgärd. Detta är något som framkommer vid myndigheternas rapportering, där de bl.a. redovisar fel aktivitet under fel åtgärd. Problemet med åtgärdernas utformning framkommer även när myndigheterna tillfrågas. En övervägande del av myndigheterna (84 procent) har valt åtgärder med utgångspunkt i vad de kan påverka.¹³ Detta tyder på att åtgärderna inte är anpassade till myndigheternas verksamhet och att de väljer de åtgärder som de kan göra aktiviteter inom.

Den vanligaste aktiviteten inom upphandling/inköp åtgärderna är utbyte av datorer och elektronisk utrustning.¹⁴ Resfria möten är en annan vanlig aktivitet. När det gäller åtgärder i byggnader är åtgärderna ofta kopplade till sådant som myndigheterna har direkt rådighet över i fastigheterna, t.ex. belysning. Flera myndigheter arbetar med gröna hyresavtal eller hyresavtal med energikrav, som ett sätt att försöka påverka sina fastighetsägare.

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Ibid

¹⁴ Energimyndigheten, 2013, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013 och Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel.

De åtgärder som är kopplade till fastigheterna verkar generera störst energibesparing.¹⁵ Det är dock oklart om detta beror på att den faktiska energibesparingen är störst eller om det beror på att det är svårt att mäta/uppskatta effekterna av inköpsåtgärderna.

Myndigheternas rapporteringar tyder på att inte alla myndigheter har gjort tillräckliga aktiviteter för att nå upp till kraven för respektive åtgärd. Exempelvis ska myndigheterna vid upphandling ställa krav på minst avancerad nivå enligt Miljöstyrningsrådets kriterier. I myndigheternas rapportering framkommer att många utgår ifrån att dessa krav har ställts i de statliga ramavtalen, vilket inte är fallet.

5.4 Stöd från Energimyndigheten

Energimyndigheten har ansvaret för samordning och administration av arbetet med förordningen. Det innefattar bl.a. att Energimyndigheten sköter den rapportering som myndigheterna ska göra enligt förordningen. Energimyndigheten arbetar även med att stötta myndigheterna i deras energieffektiviseringsarbete. Följande aktiviteter har Energimyndigheten genomfört:

- *Stöd för rapporteringen* bestående av bl.a. stöd för sammanställning av uppgifter i form av olika mallar, handledning, omräkningstabeller samt riktlinjer som tydliggör innebörden av de sex åtgärderna i förordningen.
- *Informationsspridning* till myndigheterna genom nyhetsbrev, årligt seminarium (ej genomfört 2014) och Energimyndighetens webbplats, där finns information kring hur arbetet kan läggas upp och goda exempel från andra myndigheter.
- *Kontakt* via e-post och telefon
- *Upphandlingsstöd* från Konkurrensverket (tidigare Miljöstyrningsrådet) för att bl.a. ta fram energikriterier ordna seminarier m.m.¹⁶
- *Nätverksarbete* i form av nätverket Hylok (statliga hyresgäster för energieffektivisering av lokaler). Nätverket syftar till att göra de statliga myndigheterna till föredöme inom energieffektivisering av den egna verksamheten och att minska den totala energianvändningen i de lokaler som används. Nätverket består av elva myndigheter som genomför olika projekt, som är utformade utifrån myndigheternas behov. Vid halvtidsutvärderingen av Hylok framkom att nätverket bidrar till betydelsefulla mervärden, bl.a. att startsträckan för det egna arbetet blir kortare då man kan dra nytta av andra myndigheters erfarenheter.¹⁷ Även Sweco har bedömt att Hylok är ett viktigt komplement till arbetet med Energieffektiva myndigheter, då det är ett nätverk där utvecklingsarbete kan ske för att sedan spridas till andra myndigheter.¹⁸ En utvärdering av hela nätverkets arbete kommer att genomföras under hösten 2014.

¹⁵ Energimyndigheten, 2013, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013

¹⁶ För mer information se kapitel 5.1.

¹⁷ Faugert & Co Utvärdering, 2012, Halvtidsutvärdering av Hylok

¹⁸ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

Utvärderingen från Sweco visar att 7 av 10 av myndigheter har varit i kontakt med Energimyndigheten i syfte att få stöd, råd eller vägledning i sitt arbete. De flesta frågorna har gällt rapporteringen. Cirka två tredjedelar anser att de i stor eller mycket stor utsträckning hade nytta av den information och det stöd de fick.

Det önskemål som myndigheterna har på Energimyndigheten kan sammanfattas i fyra kategorier:¹⁹

- Bättre och samordnad uppföljning,
- Bättre återkoppling och tydligare mål och krav,
- Bättre insikt om myndigheternas skilda förutsättningar och
- Bättre och en mer flexibel samverkan och erfarenhetsutbyte.

¹⁹ Ibid

6 Samverkande aktörer

Inom ramen för arbetet med energieffektiva myndigheter har Energimyndigheten samverkat med Konkurrensverket (f.d. Miljöstyrningsrådet) och Naturvårdsverket. Syftet med samverkan har varit att ge berörda myndigheterna hjälp och stöd i arbetet. Samordningen underlättar också arbetet då flera av myndigheterna är berörda av både Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för statliga myndigheter och Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, som Naturvårdsverket ansvarar för.

6.1 Konkurrensverket (f.d. Miljöstyrningsrådet)

Miljöstyrningsrådet (MSR) har sedan 2010 fått stöd från Energimyndigheten i syfte att ge stöd till myndigheter, kommuner och landsting som omfattas av Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter och Förordning (2009:1533) om statligt stöd till energieffektivisering i kommuner och landsting. Miljöstyrningsrådet har haft uppdraget att stödja dem som valt de åtgärder som omfattar upphandling enligt dessa förordningar. Arbetet skulle innefatta stöd till offentlig sektor genom information och hjälpmedel såsom upphandlingskriterier, utbildning, helpdesk och annan informationsspridning. Den 1 juli 2014 flyttades Miljöstyrningsrådets verksamhet med hållbar upphandling över till Konkurrensverket (KKV) som nu driver arbetet vidare.

Utav de olika typer av stöd som KKV/MSR erbjuder är deras kriterier mest kända.²⁰ Det är även kriterierna som myndigheterna bedömer att de har mest nytta av, tillsammans med vägledningar. Dock är det 27 procent av myndigheterna som inte känner till något av de stöd som erbjuds.

Stödet från KKV/MSR är något som myndigheterna upplever som viktigt i sitt arbete med att ställa energikrav vid upphandling. En förbättringspotential är att fler myndigheter känner till och på så sätt kan ta del av det stöd de erbjuder.

6.2 Naturvårdsverket

En stor del av de myndigheter som har rapporterat till Energimyndigheten enligt Förordning (2009:893) för statliga myndigheter omfattas även av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Drygt hälften av de myndigheter som omfattas av båda förordningarna har integrerat energieffektiviseringsarbetet i miljöledningsarbetet i stor eller mycket stor utsträckning.²¹

²⁰ Markör Marknad och Kommunikation, 2013. Uppföljning och analys av hur statliga myndigheter ställer energikrav vid upphandling.

²¹ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

I flera olika sammanhang har problemet med att liknade uppgifter rapporteras in till både Naturvårdsverket och Energimyndigheten adresserats med önskemål om en sammanslagning av rapporteringarna. Försök att lösa detta problem har gjorts under programperioden, men utan att komma till någon lösning. I och med implementeringen av Energieffektiviseringsdirektivet ses möjligheten att slå ihop rapporteringarna över igen.

7 Myndigheternas energieffektiviseringsarbete

Myndigheterna skiljer sig mycket åt i verksamhet, storlek och geografisk spridning. Detta påverkar deras förutsättningar att arbeta med energieffektivisering och vilket stöd de behöver i sitt arbete. Myndigheter som finns lokaliserade på en mängd olika lokalkontor måste organisera sitt arbete på ett annorlunda sätt än en myndighet som bara finns på ett ställe.

10 procent av myndigheterna uppger att de har en styrgrupp för energieffektiviseringsarbetet och en knapp tredjedel har en arbetsgrupp.²² I nästan 70 procent av myndigheterna är fler än samordnaren engagerade i arbetet. En fjärdedel av myndigheterna har en strategi för energieffektivisering som en grund för deras arbete.²³ En strategi är en viktig grund för ett bra energieffektiviseringsarbete.

Nästan hälften av myndigheterna uppger att arbetet med energieffektivisering inte alls eller endast i liten utsträckning har varit betungande.²⁴ Mindre än en tiondel anger att arbetet har varit betungande i stor eller mycket stor utsträckning. De myndigheter som har verksamhet utspridd över hela landet upplever generellt energieffektiviseringsarbetet och rapporteringen som mer betungande.

7.1 Myndigheternas energikrav vid upphandlingar

När myndigheter upphandlar används främst de statliga ramavtalen.²⁵ 98 procent av myndigheterna anger att de helt eller delvis använder sig av Kammarkollegiets statliga ramavtal. Upphandling utanför ramavtalen sker i undantagsfall och beror ofta på att det inte finns något ramavtal inom det område som ska upphandlas.

Användandet av de statliga ramavtalen har dock lett till missförstånd gällande hur energikrav ska ställas vid avrop från avtal. Många myndigheter tror att de inte kan ställa ytterligare krav när de avropar från de statliga ramavtalen alternativt att energikrav redan är ställda i avtalen, vilket inte är fallet. Kammarkollegiet ställer endast generella krav vid utformandet av ramavtalen.²⁶ Varje myndighet kan sedan ställa ytterligare energikrav utifrån en kravkatalog i vissa ramavtal. Detta är dock inte känt bland de avropande myndigheterna. Möjligheten att ställa ytterligare energikrav vid avrop från de statliga ramavtalen uppmärksammandes bland annat i samband med Energimyndighetens seminarium 2013.

²² Ibid

²³ Ibid

²⁴ Ibid

²⁵ Markör Marknad och Kommunikation, 2013. Uppföljning och analys av hur statliga myndigheter ställer energikrav vid upphandling.

²⁶ Energimyndigheten, 2014. Inventering och analys av hinder för energieffektivisering i offentliga organ – med fokus på offentliga inköp, årsbudgetar och redovisning.

På frågan om de har ställt energikrav vid olika typer av upphandlingar svarar relativt hög andel av myndigheterna att de inte ställt några energikrav alternativt att de inte vet. Den vanligaste orsaken till detta, vilket nästan fyra av tio svarar, är att det inte fanns med i Kammarkollegiets ramavtal.²⁷

När det gäller problemet med att ställa energikrav vid avrop från de statliga ramavtalen, uttrycker en respondent följande:

”Vi har problem att nå ut med informationen till alla beställare. Många tror att de är helt låsta till ramavtalen och förstår inte att det finns val att göra utifrån miljöprestanda (och andra aspekter) inom de statliga ramavtalen. Kammarkollegiet måste bli mycket bättre på att kommunicera möjligheterna till val inom ramavtalen, och hur man som myndighet kan välja produkter med t.ex. lägre energiförbrukning.”²⁸

Generellt gällande upphandlingar finns det en rädsla för att få sina upphandlingar överprövade. På frågan svarar dock ingen myndighet att någon upphandling har avbrutits eller överprövats på grund av energikraven.²⁹

Kunskapsbrist samt avsaknad av mätmetoder och driftstatistik utgör andra hinder för ställande av energikrav vid upphandlingar. Nästan hälften av myndigheterna framhåller deras avsaknad av kunskap inom området som en svårighet och ungefär en tredjedel av myndigheterna svarar att avsaknad av mätmetoder och driftstatistik är ett problem.³⁰ Sju procent av myndigheterna upplever inte några svårigheter att ställa energikrav.

Flera av problemen med att ställa energikrav vid upphandlingar skulle lösas om högre energikrav ställdes i ramavtalsupphandlingen i de statliga ramavtalen.

7.2 Rapportering

7.2.1 Kvalitet på inrapporterad data

Kvaliteten på den data som myndigheterna rapporterar in är i många fall bristfällig. Detta syns tydligt i rapporteringarna till Energimyndigheten. 35 procent av myndigheterna bedömer att deras uppgifter är mycket osäkra, osäkra eller ganska osäkra.³¹

Problemet med osäkra data från myndigheterna har många olika orsaker. Myndigheterna hyr ofta sina lokaler och många har svårt att få ut korrekta siffror från sina hyresvärdar. Flera myndigheter har verksamheter på många olika ställen över hela landet, vilket innebär att de har en mängd olika hyresvärdar som de måste begära in uppgifter ifrån. Olika hyresvärdar levererar siffror på olika sätt

²⁷ Markör Marknad och Kommunikation, 2013. Uppföljning och analys av hur statliga myndigheter ställer energikrav vid upphandling.

²⁸ Ibid

²⁹ Ibid

³⁰ Ibid

³¹ Ibid

och många gånger går det inte att skilja på verksamhets- och fastighetsel. Vissa myndigheter får endast uppskattade värden då de hyr en del av en lokal och separata mätare saknas.

Myndigheterna ska i rapporteringssystemet även rapportera sparade kWh för genomförda åtgärder, vilket många myndigheter inte klarar av att leverera och i de fall som de angett siffror så är många uppskattade siffror. År 2013 var det endast en fjärdedel av myndigheterna som lämnat sifferuppgifter om energibesparing kopplat till minst två åtgärder.³² Av dessa var de flesta siffrorna endast uppskattade.

Fokus för kommande period bör ligga på att utforma rapporteringssystemet på ett sådant sätt att så tillförlitliga siffror som möjligt fås in och att det går att skilja på uppmätta och uppskattade siffror.

7.2.2 Rapporteringssystemet E-kanalen

Myndigheternas rapportering till Energimyndigheten har under åren 2010–2013 skett genom verktyget E-kanalen. E-kanalen är inte ursprungligen byggd för rapporteringsändamål, vilket har orsakat en hel del bekymmer och problem både för de rapporterade myndigheterna och för Energimyndigheten. En tredjedel av myndigheterna gör den övergripande bedömningen av E-kanalen är mycket negativ eller övervägande negativ.³³ E-kanalen anses vara oflexibel, svårt att arbeta med och inte anpassad till användarna.

På grund av de problem som finns med E-kanalen valde Energimyndigheten att genomföra 2014 års rapportering på en Excel-fil istället. Vilket har fått mycket positiv respons från de rapporterade myndigheterna.

³² Energimyndigheten, 2013, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013

³³ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

8 Resultat och effekter av myndigheternas energieffektiviseringsarbete

Många myndigheter har kommit igång med sitt energieffektiviseringsarbete och de blir bättre på samla in uppgifterna till rapporteringen.³⁴ A och O i detta arbete är att ha en aktiv dialog med sina fastighetsägare.

I och med att det inte finns några mål för arbetet med energieffektiva myndigheter försvåras uppföljningen. Som nämnts tidigare finns det dock två uttalade mål:

- Aktivitetsmål: samtliga myndigheter som berörs av förordningen ska registrera sig, genomföra minst två åtgärder och rapportera in sina uppgifter årligen, och
- Effektmål: myndigheterna som berörs av förordningen bör den totala energieffektiviseringen efter år 2013 vara minst 8,3 procent, i förhållande till 2008.

Aktivitetmålet att samtliga myndigheter som berörs av förordningen har registrerat sig och rapporterat årligen har inte uppnåtts något år (Se tabell 1).

Tabell 1: Tabellen visar hur många myndigheter som berörs av förordningen samt hur många som har fått godkända rapporteringar. Antalet myndigheter som berörs av förordningen är uppskattat eftersom det krävs information från respektive myndighet för att med säkerhet säkerställa detta. Två myndigheter, Rikspolisstyrelsen och Domstolsverket, samordnar flera myndigheters rapportering. ³⁵

Rapporteringsår	Antal myndigheter som bedömts omfattas av förordningen	Antalet godkända rapporteringar	Andel godkända rapporteringar
1 juni 2010	190 st	102 registrerade myndigheter	54 %
2011	185 st	131 st	71 %
2012	177 st	122 st	69 %
2013	179 st	138 st	77 %
2014	171 st	138 st	81 %

³⁴ Ibid

³⁵ Energimyndigheten, 2012, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys 2012 och Energimyndigheten, 2013, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013.

Effektmålet på en total energieffektivisering på 8,3 procent till år 2013 har inte uppnåtts enligt vad som kan mätas. Bristerna i de inrapporterade uppgifterna från myndigheterna är så stor att Sweco gör bedömningen att det inte går att dra några slutsatser om den faktiska förändringen energianvändningen under programperioden.³⁶

Även gällande uppgifterna om vilken besparing respektive åtgärd har lett till, råder det stor osäkerhet i uppgifterna. Även i detta fall gör Sweco bedömningen att det inte går att säkerställa ett kvantitativt resultat.

En fjärdedel av myndigheterna anser att åtgärderna inte alls eller i liten utsträckning har lett till någon kostnadsbesparing.³⁷ I sammanställningen av 2012 årsrapportering gjordes ett försök att se vilken energieffektivisering som skett jämfört med 2011.³⁸ Då konstateras att de inte går att dra några slutsatser utifrån den data som finns. Endast 32 myndigheter hade rapporter som gick att jämföra mellan de två åren. När analys gjordes av dessa myndigheter visade det dock på en i stort sett oförändrad energianvändning, inte alls i nivå med för att nå effektmålet. Det goda arbetet som många myndigheter och deras fastighetsägare utför är svårt att kvantifiera. Mindre än en femtedel av myndigheterna anger att arbetet lett till kostnadsbesparingar i stor eller mycket stort utsträckning.

Av myndigheternas kommentarer framgår att många verkligen har kommit igång med arbetet och att de upprättat rutiner och strategier för rapportering. Allt fler verkar kunna redovisa uppmätta värden.³⁹

8.1 Exempel på genomförda åtgärder

Myndigheterna har under programperioden genomfört många olika typer av åtgärder för att minska sin energianvändning. Exempel på åtgärder som genomförts är:

- Utökat samarbete med fastighetsägarna gällande att genomföra energibesparande åtgärder i lokalerna
- Energispartävling
- Genomfört energironder som resulterat i handlingsplaner med åtgärdsförslag
- Tillsammans med fastighetsägaren bättre anpassat lokaler efter verksamhetens behov och på så sätt minskat energianvändningen
- Installerat fjärrkyla i datahall
- Analyserat myndighetens bilinnehav
- Gemensam IT-satsning för att förbättra möjligheten till resfria möten
- Förbättrat möjligheterna till distansarbete

³⁶ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

³⁷ Ibid

³⁸ Energimyndigheten, 2013, Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013

³⁹ Ibid

- Tecknat gröna hyresavtal
- Upphandlat byggnader som har miljöcertifiering
- Tagit fram rutiner och verktyg för insamling av energistatistik
- Installation av ny belysning
- Upphandling av energieffektivare kontorsutrustning
- Informationskampanj mot brukarna
- Installerat av elmätare för att möjliggöra mätning i myndighetens lokaler

8.2 Effekter av programmet energieffektiva myndigheter

I och med att det inte går att fastställa något kvantitativt resultat av programmet går det inte heller att säkerställa effekten av programmet. Nästan hälften av myndigheterna (42 procent) har angett att programmet Energieffektiva myndigheter inte har påverkat deras sätt att arbeta, s.k. additionalitet.⁴⁰ En tredjedel har angett att arbete hade bedrivits, men på ett annat sätt, medan en fjärdedel gör bedömningen att deras energieffektiviseringsarbete är helt beroende av programmet energieffektiva myndigheter. De intervjuer som Sweco har genomfört kompletterar denna bild. Företrädarna för myndigheterna menar att förordningen inte alls eller i särskilt stor utsträckning har påverkat deras energieffektiviseringsarbete, annat än att de har ytterligare en rapportering att rapportera in. Detta innebär att myndigheternas arbete inte skulle förändras i någon större utsträckning om förordningen togs bort. Den låga additionaliteten kan till stor del förklaras med överlappning med arbetet och rapporteringen inom ramen för miljöledning inom staten.

8.3 Hinder i myndigheternas energieffektiviseringsarbete

Vid en genomförd inventering framkom flera olika hinder som myndigheterna upplever i sitt energieffektiviseringsarbete.⁴¹ Utav dessa är det två hinder som är frekvent återkommande:

1. Flertalet myndigheter tror att de inte kan ställa vidare energikrav vid avrop från de statliga ramavtalen eller så utgår de ifrån att energikraven ställs i ramavtalet. Så är ofta inte fallet utan Kammarkollegiet tillhandahåller i stället en kravkatalog som kan användas för att ställa vidare krav vid respektive avrop.
2. De flesta av myndigheterna hyr sina lokaler och har en begränsad möjlighet att påverka och/eller mäta energianvändningen i sina lokaler. Myndigheterna upplever det ofta som svårt att påverka sina fastighetsägare.

⁴⁰ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

⁴¹ Energimyndigheten, 2014. Inventering och analys av hinder för energieffektivisering i offentliga organ – med fokus på offentliga inköp, årsbudgetar och redovisning.

Utöver nämnda hinder för myndigheterna arbete med energieffektivisering så har även följande hinder framkommit:⁴²

- Få myndigheter arbetar strategiskt med att ställa energikrav vid upphandlingar, vilket tyder på bristande prioritering av energieffektiva inköp.
- Endast 14 procent av myndigheterna har följt upp ställda energikrav i upphandlingarna.
- Kunskapsbrister i många, framför allt mindre, myndigheter. En av tre känner inte till Miljöstyrningsrådets kriterier och stöd.
- Flera påpekar att gällande förordningar, t.ex. om miljöledning, IT för en grönare förvaltning och energieffektiva åtgärder, inte påverkar det egna arbetet i någon större utsträckning.
- Individuell mätning och debitering av värme ses som både drivkraft och hinder.

I andra undersökningar har även andra hinder lyfts, så som stora investeringskostnader, bristande intresse inom organisationen för frågorna samt att arbetsinsatserna är omfattande och tidsödande.⁴³

⁴² Ibid

⁴³ Sweco, 2014, Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel

9 Rekommendationer för det fortsatta arbetet

Utifrån de olika utvärderingar av arbetet med Energieffektiva myndigheter som har gjorts samt utifrån Energimyndighetens egna erfarenheter har följande rekommendationer tagits fram, som en hjälp inför planeringen av myndighetens fortsatta arbete med myndigheterna.

9.1 Generella rekommendationer

- Informationsinsatserna bör, precis som det övriga arbetet, ske i *samarbete med berörda myndigheter*, t.ex. Naturvårdsverket och Konkurrensverket.
- Inled det nya arbetet med en *nulägesanalys* och välj fokusområden utifrån den.
- Se över hur arbetet kan bättre anpassas efter att *olika myndigheter har olika förutsättningar* att arbeta med energieffektivisering.
- *Tydliga och väl kommunicerade mål* för det övergripande arbetet bör kommuniceras till myndigheterna för att tydliggöra förväntningarna och ambitionsnivån på deras energieffektiviseringsarbete.
- Tydliggör för myndigheterna hur *uppföljning och resultatspridning* av det övergripande arbetet kommer att ske.

9.2 Rekommendationer inför utformning av rapportering

- *Slå ihop rapporteringen* som sker till Energimyndigheten med rapporteringen som sker till Naturvårdsverket.
- *Utforma frågorna i rapporteringen* i linje med myndigheternas förutsättningar att leverera ett tillförlitligt underlag. Det bör gå att skilja på uppmätta och uppskattade siffror respektive normalårskorrigerade samt icke normalårskorrigerade data. De uppgifter som myndigheterna ska lämna ska de ha direkt rådighet över.
- *Utveckla rapporteringssystemet* för att få in så korrekta underlag som möjligt, genom att:
 - Systemet varnar för felinmatningar och orimliga värden
 - Systemet relaterar till tidigare rapportering och på så sätt upptäcka och varna för misstänkta felinmatningar
 - Systemet innehåller hjälptexter för att underlätta för rapportören
- *Utveckla återkopplingen* på myndigheternas inskickade rapporter. Rapporteringssystemet bör förses med olika former av återkoppling till rapportören, t.ex. återkoppling av lämpliga nykeltal (totala energianvändningen per anställd eller kvm), och jämförelse med tidigare års rapportering.

- *Ge "personlig" feedback* till myndigheterna om vad de har gjort bra och vad de kan förbättra.
- *Tidpunkten för rapportering* senareläggs med en månad. Tidpunkten för rapportering bör anpassas för att inte kollidera med annan rapportering samt ge möjlighet för rapportören att hinna få korrekta avräkningar för föregående års energianvändning.
- *Underlätta jämförelse* mellan olika myndigheter genom att ta fram nyckeltal/indikatorer för likartad verksamhet.
- *Rapporteringen* av de statliga myndigheternas arbete bör även omfatta
 - strategi för energieffektivisering, inklusive mål och handlingsplan. Strategin skall vara godkänd av respektive myndighets ledning.
 - arbetsorganisation för myndigheternas energieffektiviseringsarbete, för att säkerställa att myndigheterna inleder processen med och utvecklar en organisation för att kunna hantera arbetet.
- Det bör utredas om det finns möjlighet till *olika stöd till rapporteringen för olika myndigheter*, beroende på storlek, energianvändning, verksamhet m.m.

9.3 Stödjande insatser

De stödjande insatserna kan delas upp i två olika kategorier

- *Grundläggande insatser*: Insatser som syftar till att stötta myndigheter att uppfylla lagkrav, innefattande bl.a. vägledningar, frågor och svar, tolkningar av förordningstexter m.m.
- *Utökade insatser*: Insatser som syftar till att stötta myndigheter som vill arbeta mer aktivt med energieffektiviseringsarbetet och som vill vara en föregångare på området för andra myndigheter. Detta innefattar bl.a. nätverksarbete, projektutlysningar m.m.

9.3.1 Grundläggande insatser

- *Komplettera lagkraven med kunskapsstödjande insatser* för att höja effekterna av arbetet. Exempel på typ av insatser är seminarier, utbildningar, temaår, webinarier, spridning av resultat från nätverken, informationsmaterial m.m. Områden som särskilt bör prioriteras är:
 - *Samarbete med hyresvärdar/fastighetsägare*, tex genom Grönt Hyresavtal.
 - Möjligheten att *ställa krav vid avrop från ramavtal* blir känt.

- *Utveckla samarbetet*, gällande energikrav vid upphandling, mellan Energimyndigheten, Konkurrensverket och Kammarkollegiet för att få fler myndigheter:
 - att känna till möjligheterna att ställa energikrav vid avrop från de statliga ramavtalen
 - att ställa relevanta energikrav vid upphandlingar
 - att känna till det upphandlingsstöd som Konkurrensverket erbjuder
 - att arbeta strategiskt med att ställa energikrav vid
- *Skapa forum för myndigheter med likande karaktär*, t.ex. universitet och högskolor, länsstyrelser, myndigheter med geografisk spridning m.fl.

9.3.2 Utökade insatser

- *Utveckla nätverk av myndigheter som vill vara en föregångare* i energi-effektiviseringsarbetet inom olika områden, t.ex.
 - Samverka med hyresvärd/fastighetsägare
 - Energikrav vid upphandling
 - Underlätta för myndigheter att koppla arbetet med energieffektivisering till det strategiska miljöarbetet.
- Myndigheter med stor energianvändning utgör en egen grupp där fokus riktas på speciella områden, beroende på hur deras energianvändningsprofil ser ut.

10 Referenser

- Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys 2012. Energimyndigheten. ER 2012:31.
- Myndigheters arbete med energieffektivisering. Sammanställning och analys av rapporteringsåret 2013. Energimyndigheten. ER 2013:19.
- Inventering och analys av hinder för energieffektivisering i offentliga organ – med fokus på offentliga inköp, årsbudgetar och redovisning. Energimyndigheten. ER 2014:06.
- Uppföljning och analys av hur statliga myndigheter ställer energikrav vid upphandling. Oktober 2013, Markör Marknad och Kommunikation.
- Styrmedels förutsättningar att styra mot ökad energieffektivisering – en utvärdering av 24 styrmedel – En rapport till Näringsdepartementet. Sweco. 2014-02-18.
- Beslut och rapportering från Miljöstyrningsrådets projekt 33150-1 och 33150-2.
- Energieffektiviseringsdirektivet, 2012/27/EU.
- Regeringens proposition 2013/14:174 – Genomförande av energieffektiviseringsdirektivet.
- Halvtidsutvärdering av Hylok, statliga Hyresgäster för energieffektivisering av Lokaler. 2012-10-09, Faugert & Co Utvärdering AB.

11 Bilagor

11.1 Bilaga 1. Förordning (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter

Allmänna bestämmelser

1 § Förordningens syfte är att bidra till en effektiv slutanvändning av energi i den offentliga sektorn i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG av den 5 april 2006 om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG.

Förordningen gäller för domstolar och för förvaltningsmyndigheter under regeringen med undantag för

1. myndigheter som har färre än 25 personer anställda,
2. myndigheter som endast tillfälligt hyr lokaler för sin verksamhet, eller
3. myndigheter som inte har regelbunden verksamhet.

Förordningen gäller Försvarmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt och Fortifikationsverket endast i den utsträckning en tillämpning inte står i motsättning till arten och huvudsyftet med deras verksamhet. Förordningen gäller inte för materiel som endast används för militära ändamål.

Definitioner

2 § I denna förordning betyder:

energibesiktning: ett förfarande som ger kunskap om den befintliga energianvändningen hos en byggnad eller en grupp av byggnader och offentliga tjänster och som fastställer kostnadseffektiva energisparmöjligheter, exempelvis en energideklaration som även omfattar offentliga tjänster,

finansieringsinstrument för energibesparingar: till exempel fonder, statliga bidrag, skatteavdrag, lån, tredjepartsfinansiering, avtal om energiprestanda, avtal om garanterad energibesparing, energientreprenad och andra liknande avtal som tillhandahålls på marknaden av offentliga eller privata organ för att delvis eller helt täcka kostnaderna för att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet,

energibesparing: en mängd sparad energi som fastställs genom mätning eller uppskattning av användningen före och efter genomförandet av en eller flera åtgärder för förbättrad energieffektivitet, med normalisering för yttre förhållanden som påverkar energianvändningen,

energieffektivitet: förhållandet mellan produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och insatsen av energi, och

avtal om energiprestanda: ett avtal mellan mottagaren och leverantören om en åtgärd för förbättrad energieffektivitet där investeringarna i dessa åtgärder betalas i förhållande till en avtalad nivå av förbättrad energieffektivitet.

Åtgärder

3 § Varje myndighet ska genomföra minst två av följande åtgärder:

1. utnyttja finansieringsinstrument för energibesparingar, däribland avtal om energiprestanda, där mätbara och förutbestämda energibesparingar ställs som krav,
2. köpa in utrustning på grundval av förteckningar som Statens energimyndighet tillhandahåller och som innehåller energieffektiva produktspecifikationer för olika kategorier av utrustning,
3. köpa in utrustning med effektiv energianvändning i alla lägen, även i viloläge,
4. byta ut eller modifiera befintlig utrustning med den utrustning som avses i 2 och 3,
5. utnyttja energibesiktningar och genomföra rekommendationerna i dessa, eller
6. köpa in eller hyra energieffektiva byggnader eller delar av dessa, eller vidta åtgärder för att göra byggnader som myndigheten redan äger eller hyr mer energieffektiva.

Åtgärderna ska genomföras fortlöpande, exempelvis inom ramen för myndighetens miljöledningssystem.

Vid inköp av fordon gäller förordningen (2009:1) om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar och bilresor.

Rapportering

4 § Myndigheterna ska rapportera till Statens energimyndighet senast den 1 juni 2010 vilka av de åtgärder som anges i 3 § första stycket som de avser att genomföra.

Om en myndighet efter rapporteringen ändrar valet av åtgärd ska Statens energimyndighet snarast informeras om detta och myndigheten ska rapportera den nya åtgärden enligt första stycket.

Myndigheten ska på begäran lämna de uppgifter som krävs för uppföljning och utvärdering av åtgärderna till Statens energimyndighet.

Bemyndigande

5 § Statens energimyndighet får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska lämnas enligt 4 §.

Uppföljning m.m.

6 § Statens energimyndighet ansvarar för att tillhandahålla förteckningar enligt 3 § första stycket 2 och system för rapportering enligt 4 §. Statens energimyndighet ska även informera och vägleda de myndigheter som omfattas av denna förordning och följa upp och utvärdera åtgärderna.

11.2 Bilaga 2 – Myndigheter som lämnat in rapport för rapporteringsår 2014

Allmänna reklamationsnämnden

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivarverket

Arbetsmiljöverket

Blekinge tekniska högskola

Bolagsverket

Boverket

Brottsförebyggande rådet

Brottsoffermyndigheten

Centrala studiestödsnämnden

Diskrimineringsombudsmannen

Domstolsverket

Elsäkerhetsverket

Energimarknadsinspektionen

Finansinspektionen

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Fortifikationsverket

Försvarets materialverk

Försvvarshögskolan

Försvvarsmakten

Försäkringskassan

Göteborgs universitet

Havs- och vattenmyndigheten

Högskolan Dalarna

Högskolan i Borås

Högskolan i Gävle

Högskolan i Halmstad

Högskolan Väst

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring

Inspektionen för socialförsäkringen
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
Institutet för rymdfysik
Institutet för språk och folkminnen
Jordbruksverket
Justitiekanslern
Kammarkollegiet
Karolinska institutet
Kemikalieinspektionen
Kommerskollegium
Konjunkturinstitutet
Konkurrensverket
Konsumentverket
Kriminalvården
Kronofogdemyndigheten
Kungliga musikhögskolan
Kungliga tekniska högskolan
Kustbevakningen
Lantmäteriet
Linköping universitet
Linnéuniversitetet
Livrustkammaren och Skoklosters slott med stiftelsen Hallwylska muséet
Livsmedelsverket
Luftfartsverket
Lunds universitet
Läkemedelsverket
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Malmö Högskola
Migrationsverket
Mittuniversitetet
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Myndigheten för tillgängliga medier
Myndigheten för yrkeshögskolan
Mälardalens högskola
Naturhistoriska riksmuséet
Naturvårdsverket
Nordiska Afrikainstitutet
Patent- och registreringsverket
Pensionsmyndigheten
Polarforskningssekretariatet
Post- och telestyrelsen
Riksantikvarieämbetet
Riksarkivet

Riksgäldskontoret
Rikspolisstyrelsen
Rådet för Europeiska socialfonden
Sameskolstyrelsen
SIDA – Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete
Skatteverket
Skogsstyrelsen
Smittskyddsinstitutet
Socialstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens centrum för arkitektur och design
Statens energimyndighet
Statens fastighetsverk
Statens försvarshistoriska Muséer
Statens geologiska institut
Statens institutionsstyrelse
Statens kulturråd
Statens musikverk
Statens skolinspektion
Statens skolverk
Statens tjänstepensionsverk
Statens veterinärmedicinska anstalt
Statens väg- och transportforskningsinstitut
Statistiska centralbyrån
Statskontoret
Stockholms universitet
Strålsäkerhetsmyndigheten
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC)
Svenska Kraftnät
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges lantbruksuniversitet

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Södertörns högskola
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Tillväxtanalys
Totalförsvarets forskningsinstitut
Totalförsvarets Rekryteringsmyndighet
Trafikanalys
Trafikverket
Transportstyrelsen
Tullverket
Umeå universitet
Ungdomsstyrelsen
Uppsala universitet
Vetenskapsrådet
Örebro universitet

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.

Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energi-användning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer.

Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimatmålen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Alla rapporter från Energimyndigheten finns tillgängliga på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se